

lange stralen van de zon en het sterrenschitter suggereerd. Het einde van elk couplet vormt een in echo verdwijnende samenspraak van tenor en hoorn. Het middelste couplet is als contrast zeer zacht. *Elegy* is bijna een instrumentaal tussenspel voor hoorn en strijkers, waarin het opvallend korte gedicht van Blake in het midden als een recitatief wordt voorge dragen. Veel kleine secundes, vooral dalend, vormen een lijdelijk, gekwetst motief. Dit deel vormt de overgang naar dirge (grafzang), op tekst van een anonieme dichter uit de 15e eeuw. De tenor begint solistisch met een bizarre, klaaglijke melodie van zes maten, die in hoge ligging begint en dan een dalend verloop heeft. Door deze frase steeds weer te herhalen vormt hij een ostinato tegen een fugato voor strijkers en hoorn. Het lied heeft bovendien iets van een treurmars.

De *hymn* ('Hymne to Diana' van Ben Jonson) is het enige snelle en vrolijke gedeelte van deze liedcyclus. Tenor en hoorn vormen een virtuoos duo tegen de achtergrond van strijkers-pizzicato, dat de klank licht en zilverachtig maakt. In sonnet (tekst van Keats) zwijgt de hoorn. De strijkers begeleiden met zachte akkoorden en hier en daar met solistische tegenstemmen een rustig voorgedragen arioso: het is inmiddels middernacht geworden.

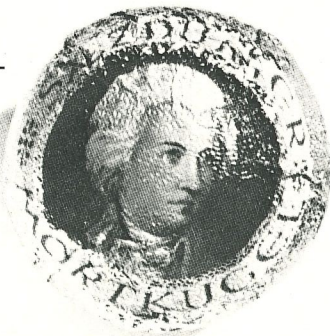
Benjamin Britten heeft zich steeds, maar sinds deze serenade nog frequenter, tot het komponeren op tekst aangetrokken gevoeld. Veel van zijn liederen, cantates en opera's heeft hij met een concrete stem in gedachten geschreven: die van de Engelse tenor Peter Pears, met wie hij ook als piano-begeleider veel optrad. Het was eveneens Peter Pears, die in 1943 in de Wigmore Hall in Londen de Serenade ten doop hield, samen met de in 1957 overleden beroemde hoornist Dennis Brain en dirigent Walter Goehr.

M.S.

De stem met opzet te doen vibreren, is ten enmale tegen de natuur van de zang. De menselijke stem trilt immers vanzelf, maar zódanig dat het schoon is; dat is de natuur van de stem. Men doet het haar niet alleen na op blaasinstrumenten, maar ook op strijkinstrumenten, ja zelfs op de piano.

Overschrijdt men echter de grenzen, dan is het niet meer schoon, omdat het tegen de natuur is. Mij doet het denken, alsof men op het orgel de blaasbalg in beweging brengt.

W.A. Mozart

15 juni, Rotterdam De Doelen, 20.15 uur

20 juni, Tilburg Aula van de Katholieke Hogeschool, 20.15 uur

21 juni, Amsterdam Concertgebouw, 20.15 uur

22 juni, Den Haag Nederlands Congresgebouw, 20.30 uur

Het Nederlands Kamerorkest

Vladimir Ashkenazy ————— dirigent en solist

W.A. Mozart

Symfonie in g. KV 550

molto allegro
andante
menuetto: allegro
allegro assai

Pianoconcert in G. KV 453

allegro
andante
allegretto-finale: presto

Pianoconcert in C. KV 467

allegro maestoso
andante
allegro vivace assai

Symfonie in g KV 550

De drie symfonieën die Mozart in 1788 componeerde vormen het hoogtepunt van een ontwikkeling en tevens het begin van een nieuwe. Verschillende stijlen en compositiebeginselen komen in deze werken samen. Mozart had reeds vroeg vele uiteenlopende muziekuitingen leren kennen: Salzburg lag om zo te zeggen op de grens van Duitsland en Italië en zowel met de symfonische kunst van de Duitsers en Oostenrijkers als met de opera der Italianen kwam hij vroeg in aanraking. Op zijn concertreizen nam hij de kunst van Joh. Chr. Bach (Londen), van de Mannheimers en van de Fransen in zich op: Baron van Swieten bracht hem in kennis met de reeds bijna vergeten stijl van J.S. Bach en Händel. De synthese van dit alles, dat wil zeggen: de tot een homogeen gesmede versmelting van ogenschijnlijk heterogene elementen, vinden wij in de symfonische trilogie van 1788, waarvan de symfonie in g het middenstuk is. Dit vermogen tot samenvatting is Mozart is hoge mate eigen en onderscheidt hem van vrijwel al zijn tijdgenoten, uitgezonderd misschien Haydn. Deze werken drukken het hoogste uit wat met middelen van het toenmalige (in feite nog zeer jonge!) symfonieorkest mogelijk was: elk aspect van het menselijke gevoelsleven is er in belicht. Ze zijn van verstrekkende invloed geweest op de Londense symfonieën van Haydn, op Beethoven en op Schubert. Door hun volstreekte evenwicht van vorm en inhoud betekenen zij ook voor latere geslachten een ideaal voorbeeld.

De symfonie in g is in karakter verwant met vele aria's in Mozarts opera's in dezelfde toonsoort, aria's die bijna alle vrouwelijke hoofdfiguren in de mond gelegd zijn (Italia, Constanze, Pamina, Königin der Nacht), en die alle een weemoedig, soms ook tragisch-hartstochtelijk karakter hebben.

Pianoconcert in G KV 453

Het concert in G werd 12 april 1784 voltooid. Van de drie zeer kort na elkaar geschreven concerten in Bes (KV 450), in D (KV 451) en in G (KV 453) is het wellicht het meest speelse; het andante met zijn bijna ononderbroken achtsten-beweging is een rustig intermezzo, dat door zijn ernstiger klanken een mooie tegenstelling met de beide andere delen vormt. De betrekkelijk kleine orkestbezetting (1 fluit, 2 hobo's, 2 fagotten, 2 hoorns en strijkers) bevat de mogelijkheden voor een uiterst doortzichte instrumentatie. De blaasinstrumenten beantwoorden de frasen der strijkers, brengen tegenmotieven, concineren tezamen met de piano of treden geheel zelfstandig op. In de doorwerking van het eerste deel bv., die nauwelijks van de thema's van het concert gebruik maakt, verwerken piano en blazers ieder op hun wijze de gebroken drieklank. Aan het thema van het laatste deel is een merkwaardige geschiedenis verbonden. Zoals men weet, voorzag Mozart zijn composities niet van een opus-nummer, gelijk vele andere componisten; pas in 1784 legde hij een 'Verzeichnis' aan van alle werken, die hij van februari van dat jaar af componeerde. Het concert in G is het vijfde werk, dat daarin figureert. Nu vindt men het thema van de finale nog in een ander 'Verzeichnis', nl. dat van de dagelijkse uitgaven. Met dit kasboek begon Mozart ongeveer tezelfdertijd.

Tekenend is echter, dat hij hiermee na een jaar alweer ophield, terwijl de lijst van composities tot zijn dood bijgehouden is. In het kasboek staat onder 27 mei 1784 een notitie betreffende de aankoop van een spreek (Vogel Stahl'), met de prijs (23 Kreuzer), dan het finalethema van het concert in G (met enkele kleine wijzigingen) en de aantekening 'Das war schön!' Blijkbaar heeft iemand, vermoedelijk Mozart zelf, het beestje dit thema voorgefloten en getroffen door het feit, dat de vogel hem dadelijk nafloot, heeft Mozart hem meteen gekocht. Dit thema ligt ten grondslag aan een vijftal variaties, waarin beurtelings piano, strijkers en blazers de leiding hebben. Dan volgt een presto, dat op een geheel nieuw thema gebaseerd is en de titel 'finale' draagt. Inderdaad heeft het volkomen het karakter van een opera-finale, zij het ook met instrumentale middelen.

Pianoconcert in C KV 467

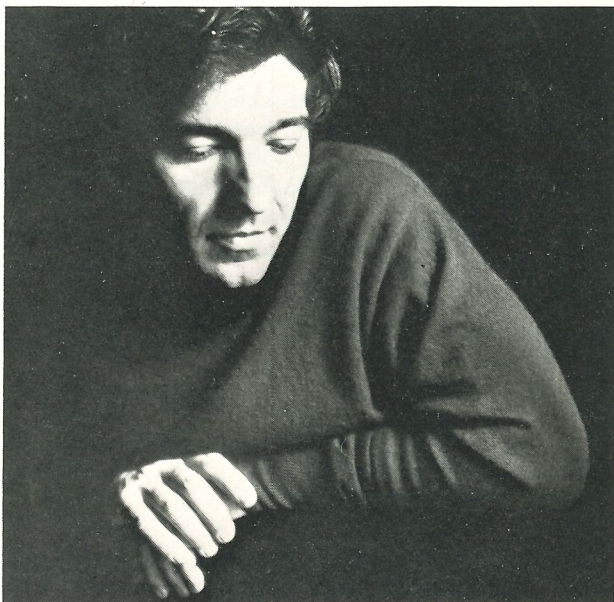
Het pianoconcert in C werd in februari 1785 gekomponoerd en vermoedelijk door Mozart zelf op een van zijn 'Akademien' (openbare concerten), die hij toen veelvuldig bij intekening gaf en die grote belangstelling ondervonden, gespeeld. Het vormt een grote tegenstelling in karakter met het onmiddellijk daarvoor gekomponoerde concert in d. Terwijl daar de grondtoon donker, bijna onheilspellend is, nu en dan verhelderd (in de romance nl.) en aan het slot vrij onverwacht geheel opklarend, is in het concert in C eerder sprake van een stralende feestelijkheid als uitgangspunt, een feestelijkheid die telkens versluierd en overschaduw wordt. Er ontstaat daardoor een spanning die aan de 'Nozze di Figaro' doet denken, waar de vrolijkheid ook niet altijd zo

ongestoord is, en die aantoonst dat de dramaticus Mozart zich ook in zijn instrumentale werken allerm minst verloochent.

Bijzonder treffend is deze harmonie der tegendelen in het tweede deel, dat als een herdersscène in onvervalste rococostijl begint, maar waar reeds in de orkestrale inleiding onverwachte mineur-wendingen en uitermate gedurfde harmonische verbindingen de idylle komen verstoren. Dit blijft zo gedurende het gehele andante: een tweede thema is feitelijk niet te onderscheiden, er is alleen één lange melodische stroom, die slechts bij afsluitingen wordt onderbroken en waarin de contrasten ontstaan door veelvuldige onverwachte modulaties.

Door deze eigenschappen neemt het in de pianoconcerten van Mozart een volstrekt unieke plaats in.

M.F.

Vladimir Ashkenazy

Vladimir Ashkenazy

Hoewel hij in de Sovjet Unie reeds als 17-jarige een gevestigd solist was, werd Vladimir Ashkenazy pas in het Westen bekend, nadat hij een aantal belangrijke internationale prijzen won.

Naast zijn carrière als pianist, waarbij hij in alle grote muziekcentra ter wereld zowel bij recitals als in de rol van orkest-solist optreedt, is ook het dirigeren een belangrijk onderdeel van Ashkenazy's artistieke leven. Gedurende de afgelopen jaren dirigeerde hij orkesten als 'the Royal Liverpool Philharmonic', 'the Scottish National', 'the English Chamber' en 'the Northern Sinfonia' met repertoire dat uiteenliep van Mozart via Tsjajkovsky, Villa Lobos tot Prokofiev en Sjostakovitsj. Sinds 1968 woont Vladimir Ashkenazy met zijn vrouw en vier kinderen in Reykjavik. Nauw verbonden met het IJslandse muziekleven, is hij muzikaal adviseur van het tweejaarlijkse IJsland Festival.